

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 10. januvarija 1896.

Politiški oddelek.

Grof Badeni in grof Thun.

Kakor navadno se tudi sedaj avstrijska politika pred vsem suče okrog Prage. Razmere na Češkem delale so težave vsem avstrijskim vladam in jih tudi sedanj. Grof Badeni, ki nikakor posebno dobro ne pozna avstrijskih razmer, si je mislil, da bode z največjo lahkoto premagal vse težave. Sedaj pa skuša, da mu mej drugim leži na potu mož, o katerem je mislil, da mu bode dobra pomoč, a se mu je pokazal hudo oviro.

Znano je, da je grof Badeni, ko se je pogajal o sestavi ministerstva in pred svojim nastopom bil dva ali trikrat v Pragi, da se je posvetoval z grofom Thunom. Pot z Dunaja v Levov, ali pa iz Levova na Dunaj ga je peljala preko Prage. Nobenega družega politika ni grof Badeni za svet vprašal, kakor grofa Thuna. Mi smo sklepali iz tega, da grof Badeni misli tirati Mladočehom nasprotno politiko. Grof Thun je bil namreč tak nasprotnik Mladočehov, da noben avstrijski politik ne more se ž njim pogajati, ako računa na pomoč zastopnikov češkega naroda. Že samo to, da se je grof Badeni pogajal s Thunom, je moralo vzbuditi pri Mladočehih nezaupanje vanj.

Da se je ministerski predsednik pogajal ž njim, je pač moral imeti važne povode. Bal se je za pomoč češkega plemstva. Grof Thun je bil kandidat češkega plemstva za ministersko predsedništvo. Ker je dosedaj vedno kak plemenitaš češki bil ministerski predsednik, so ponosni češki plemenitaši že bili jeli misliti, da imajo nekako pravico do ministerskega predsedstva. Grof Badeni, ki jih je hotel obdržati na svoji strani, je hotel pred vsem pridobiti grofa Thuna, da se bode pogajal z drugimi veleposestniki, da mu ne bodo delali težav.

Grof Thun sam je dobro čutil, da ne more lahko več ostati na svojem mestu pod novim ministerskim predsednikom, ko je on sam bil kandidat za mini-

stersko predsedstvo. Posebno je čutil, da več ostati ne more, če se bode grof Badeni skušal približati Mladočehom in je zatorej dvakrat ponudil ostavko, ali ministerski predsednik je ostal na svojem mestu.

Grof Thun je mož, ki je hotel z izjemnim stanjem uničiti mladočeško stranko in zato mej njim in Mladočehi ne more biti nobene sprave. Mladočehi so takoj odkritosrčno povedali, da se tako dolgo z vlado o ničem niti pogajati ne morejo, dokler bode Thun namestnik. Badeni je pa skušal ga obdržati s tem, da je jim zagotavljal, da politike ne dela noben namestnik, temveč osrednja vlada in namestniki se morajo ravnati, kakor jim ukazujejo z Dunaja. Mladočehi s tem pojasnili niso bili zadovoljni.

Grof Thun je dosedaj tako samostojno postopal na Češkem, da še niti misliti niso mogli, da bode le poslušal migljeje z Dunaja. Taaffejeva, Windischgrätzova in Kielmanseggova vlada so se ravnale po njegovih nasvetih. Taaffe bi izjemnega stanja nikdar ne bil proglasil, da ni Thuna poslušal in sledeči vladi bi ga bili odpravili, da ni nanjo uplival Thun. Badeni je izjemno stanje sicer odpravil, a tedaj je tudi grof Thun že bil spoznal, da je brezuspešno in brezpomembno. Namestnikom se tudi z Dunaja v vsem ne more ukazovati, kajti dunajska vlada je navezana na njih poročila. Namestnik jej lahko poroča o razmerah v deželi, kakor mu drago in zatorej imajo Mladočehi popolnoma prav, da zahtevajo, da za namestnika v Prago pride mož, ki bode imel srce za narod češki, ne pa le za češko plemstvo.

Grof Thun se je navidezno uklonil želji Badenijevi. V deželnem zboru se je v svojem govoru izrekel prav po volji Mladočehov. Poslednji pa vedo, da grofu Thunu besede ne prihajajo iz srca, temveč je le prisiljen, zaradi tega ga niti poslušati ne hoté. Sedaj je tudi vlada spoznala, da ni več pametno držati Thuna in bi se ga že rada znebila. Vladni listi, zlasti poljski že namigavajo grofu Thunu, da naj pojde.

Češki namestnik pa tega noče, če tudi mu obetajo važno diplomatično mesto ali pa visoko dostojanstvo pri

dvoru. Mi tudi razumemo, zakaj da Thun ne gre. Če bi bil poprej odstopil, bi bil to storil prostovoljno in to bi ne bila nobena sramota zanj. Če pa sedaj pojde, reklo se bode, da so ga Mladočehi k odstopu prisilili in to je pa zoprno njegovemu plemenitaškemu ponosu. Dvomimo pa tudi ne, da mnogi češki visoki plemenitaši prigovarjajo Thuna, naj se nikar ne umakne. Na jedni strani Mladočehom ne privoščijo tega uspeha, da so namestnika izpodrinili, na drugi strani bi pa radi onemogočili grofa Badenija na kak lep način. Naravnost opozicije mu nočejo napovedati, da se ne zamerijo kroni, a skušajo na po ovinkih delati težave. Tako so sklenili češki veleposestniki, da ne bodo brezpogojno podpirali vlade glede nagodbe z Ogersko. Nadejajo se, da ob to stvar se izpodtakne Badeni in potem prevzame njegovo nasledstvo grof Thun.

Sedanji češki namestnik je namreč ostal na svojem mestu v Pragi, ne toliko Badeniju na ljubo, temveč zaradi tega, ker ve, da se na višjem mestu zameri, če ne bode podpiral vlade, in ker se od namestnika ložje pride do ministerskega predsedstva, kakor če bi več ne bil v državni službi. Bije se sedaj borba mej grofom Badenijem in grofom Thunom, kdo bode družega onemogočil.

Te borbe bi pa ne bilo, da je grof Badeni manj lazil okrog Thuna in pokazal malo tiste odločnosti tudi proti češkemu veleposestvu, kakor jo kaže proti krščanskim socijalistom na Dunaju. Češki veleposestniki bi se ne bili upali ustavljati, ker bi se ne bili hoteli zameriti na višjih mestih na Dunaju. Če bi pa tudi bili se kujali, bi že ministerski predsednik drugje bil dobil pomoč proti njim. Grof Badeni je pa menda češke razmere sodil po galiških, kjer se skoro vse uklanja plemenitašem. Na Češkem pa ima narod svoje mnenje in se ne da od plemenitašev voditi.

Sedaj se govori, da grof Thun odstopi po sklepu deželnozborskega zborovanja. Če se to zgodi, je še povse negotovo, najbrž so to le Badenijeve želje. Da bi se ga vlada upala proti njegovi volji odstraniti, pa mi močno dvomimo. Vsekako se pa odnošaji mej vlado in češkimi veleposestniki shujšajo, ako odstopi Thun. Mladočehi pa tudi ne morejo vanjo dobiti tega zaupanja, kakor bi ga bili imeli, da je grof Badeni precej odstranil grofa Thuna, ko je nastopil. Vse obrača svojo pozornost na Češko, kako se stvar razvije, ker je od tega zavisen razvoj avstrijske politike sploh in najbrž tudi obstanek sedanje vlade.

Politični pregled.

Goriški deželni odbor. — V goriški deželni odbor so voljeni iz skupine kmetskih občin dr. Tuma odbornikom in dr. Gregorčič namestnikom, iz skupine mest in trgov dr. Pajer odbornikom in dr. Marani namestnikom, iz skupine veleposestnikov dr. Verzeznassi odbornikom, in dr. Lovisoni namestnikom in vsega zbora dr. Abram odbornikom in prof. Berbuč namestnikom. V deželnem odboru bodo Slovenci in Italijani v enakem številu zastopani in odločeval bode navadno glas deželnega glavarja Franca grofa Coroninija, ki je bolj Italijanom

naklonjen. Razmere v deželnem zboru za Slovence nikakor niso posebno ugodne. Veselo znamenje je pa to, da so vsi slovenski poslanci složni. Vstopila sta namreč v slovenski klub tudi dr. Abram in Muha, ki nista bila voljena kot „Slogina“ kandidata. Hude borbe utegnejo biti mej Slovenci in Italijani, zlasti v gospodarskih vprašanjih. Italijani stavijo pretirane zahteve za italijanski del dežele, za slovenski del pa ničesa dovoliti nočejo. Ob zadnjem zborovanju je to bilo prisililo Slovence, da so ostavili deželni zbor. Italijani so hoteli izkoristiti okoliščino, da so imeli jeden glas večine.

Mihael Klaić. — Te dni je umrl dalmatinski deželni glavar dr. Mihael Klaić. Pokojnik se je rodil leta 1829. v Debrovniku v Dalmaciji. Ker so se pa stariši njegovi preselili v Livorno, je študiral v Livorni na Laškem in na vsučilišču v Palovi, kjer se je učil matematike in inženerstva. Po dovršenih študijah si je pridobil na matematični fakulteti doktorstvo. Leta 1854. je napravil na Dunaju učiteljski izpit za srednje šole iz matematike in fizike in dobil službo na zaderski gimnaziji. Leta 1861. je bil voljen v deželni zbor dalmatinski, kjer je takoj pokazal svoje hrvaško rodoljubje. Leta 1863. je z dvema drugima dalmatinskima rodoljuboma osnoval „Narodni List“, v katerem je odločno zagovarjal narodne pravice. Zaradi tega so ga odstavili od službe. Pod Beleredijevim ministerstvom je zopet dobil državno službo in postal deželni šolski nadzornik. Pod meščanskim ministerstvom se je službi odpovedal. L. 1870. so dobili Hrvatje večino v deželnem zboru in Klaić je bil voljen v deželni odbor. Po vpeljavi direktnih volitev za državni zbor, je bil voljen v državni zbor, v katerem je ostal do smrti. Bil je dolgo vpliven član Hohenwartovega kluba, in je zlasti pod Taaffejevo vlado mnogo pridobil za Dalmatince. V koalicijo ni hotel stopiti, temveč je tedaj osnoval slovensko-hrvatski klub, kateremu je bil načelnik. Priznavajoč njegove zasluge, ga je vlada malo pred smrtjo imenovala za deželnega glavarja. Žal, da mu ni bilo dano, da bi bil to službo nastopil. Podpiral je vedno tudi slovenske težnje v državnem zboru in zatorej ga Slovenci vedno ohranimo v prijaznem spominu.

Sedemdesetletnica Miletičeva. — Bivši dolgoletni vodja ogerskih Srbov praznuje dne 22. prihodnjega meseca svojo sedemdesetletnico. Mej Srbi se za to delajo že priprave in nabira se, da se mu ob tej priliki pokloni narodno darilo in tako pomaga na njegova stara leta, kajti on živi sedaj v slabih gmočnih razmerah. Miletić zasluži, da se ga narod spominja, kajti on se je mnogo boril zanj. Miletić je hitro spoznal, kako nevarni so Madjari Srbom in se je v začetku dualizma z vso odločnostjo upiral naraščajočemu madjarskemu vplivu. Madjari so ga zaradi tega grozno sovražili. Da ga uničijo, so naperili neko pravdo proti njemu. Bil je obsojen zaradi nekega govora, o katerem trdi sam, da ga niti govoril ni. Iz večletne ječe je prišel fizično in duševno popolnoma potrta in s tega časa je politično mrtev. Narod je pa čutil kmalu zgubo njegovo. Mandat za madatom so ogerski Srbi zgubili na Madjare in srbske renegate. Renegatstvo, ki za Miletića ni imelo mesta, se je jelo mogočno širiti in je zastripilo vse politično in kulturno življenje ogerskih Srbov.

Nemci in židje. — Protisemitizem utegne postati hud udarec za Nemce. Mnoge pozicije so Nemci vzdržavali le z židovsko podporo in z židovskim denarjem. Židje se pa sedaj poprašujejo, če je sploh umestno, da še nadalje tako odločno podpirajo Nemce. Neki židovski list je te dni prinesel članek, v katerem priporoča židom, naj nikar več preveč ne podpirajo Nemcev, kajti zato žanjejo na jedni strani nehvaležnost, na drugi sovraštvo. Nemški nacionalci razširjajo protisemitizem v hvaležnost za to, da so židje pomagali proti slovanstvu rešiti nemštvo, kjer je bilo v nevarnosti. V mnogih krajih na Moravskem le židje vzdržujejo nemško večino. Naj židje volijo češki, pa Nemci zgube večino, in konec bi bilo nemške slave na Moravskem. Nemški dom se je zidal v Brnu pred vsem z ži-